

Savings and Investment

ปีที่ 2 ฉบับที่ 34 ประจำเดือนมิถุนายน 2558

ความรู้ทางการเงินของคนไทย

กฤติกา โพธิ์ไทรย์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ได้ร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (มูลนิธิ สวค.) ดำเนินการสำรวจและศึกษาวิจัยตามโครงการการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชน ในปี 2556 และโครงการการให้ความรู้และสร้างวินัยทางการเงินของคนไทย ในปี 2557 เพื่อกำหนดแนวทางในการให้ความรู้ทางการเงินของคนไทย นำไปสู่การพัฒนาเพื่อยกระดับความรู้ทางการเงินของคนไทยให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพและมีวินัยทางการเงิน สร้างความมั่นคงทางการเงินแก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ

การสำรวจ

ในปี 2556 ได้มีการสำรวจทั่วประเทศ จากกลุ่มตัวอย่าง 6,000 คน เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ทางการเงินของคนไทย ปัญหาและสาเหตุเบื้องต้นในเรื่องความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมทางการเงินของกลุ่มเป้าหมาย 8 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มเด็ก เยาวชน และผู้กำลังศึกษา 2. กลุ่มภาคเอกชนมีรายจ่าย (มีประกันสังคม) 3. กลุ่มภาคเอกชนอาชีพอิสระมีรายได้สูง 4. กลุ่มภาคเอกชนอาชีพอิสระอื่น ๆ (ผู้มีรายได้ต่ำ) 5. กลุ่มเกษตรกร 6. กลุ่มภาครัฐ 7. กลุ่มครัวเรือน (ครอบครัว) และ 8. กลุ่มสื่อมวลชน ซึ่งได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความรู้ทางการเงิน โดยแบ่งเป็น 6 มิติ ประกอบด้วย 1. การจัดการข้อมูลทางการเงิน (Keeping Track) 2. การบริหารจัดการทางการเงินระยะสั้น (Making Ends Meet) 3. การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารทางการเงิน (Choosing Financial Products) 4. การวางแผนทางการเงิน (Planning Ahead) 5. การลงทุน (Investment) และ 6. การแก้ปัญหาและการเข้าถึงข้อมูลด้านการเงิน (Getting Help) ซึ่งแต่ละมิติประกอบไปด้วยการพิจารณาความรู้ทางการเงินใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเงิน (Knowledge) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) และด้านทัศนคติทางการเงิน (Attitude) ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

นอกจากนั้น การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ได้แบ่งระดับความรู้ทางการเงินของคนไทยออกเป็น 6 ระดับ โดยมีนิยาม ดังนี้ (ตารางที่ 1)



แผนภาพที่ 1

กรอบความคิดในการศึกษาโครงการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชน ปี 2556

ตารางที่ 1 : นิยามระดับความรู้ทางการเงินของคนไทย 6 ระดับ

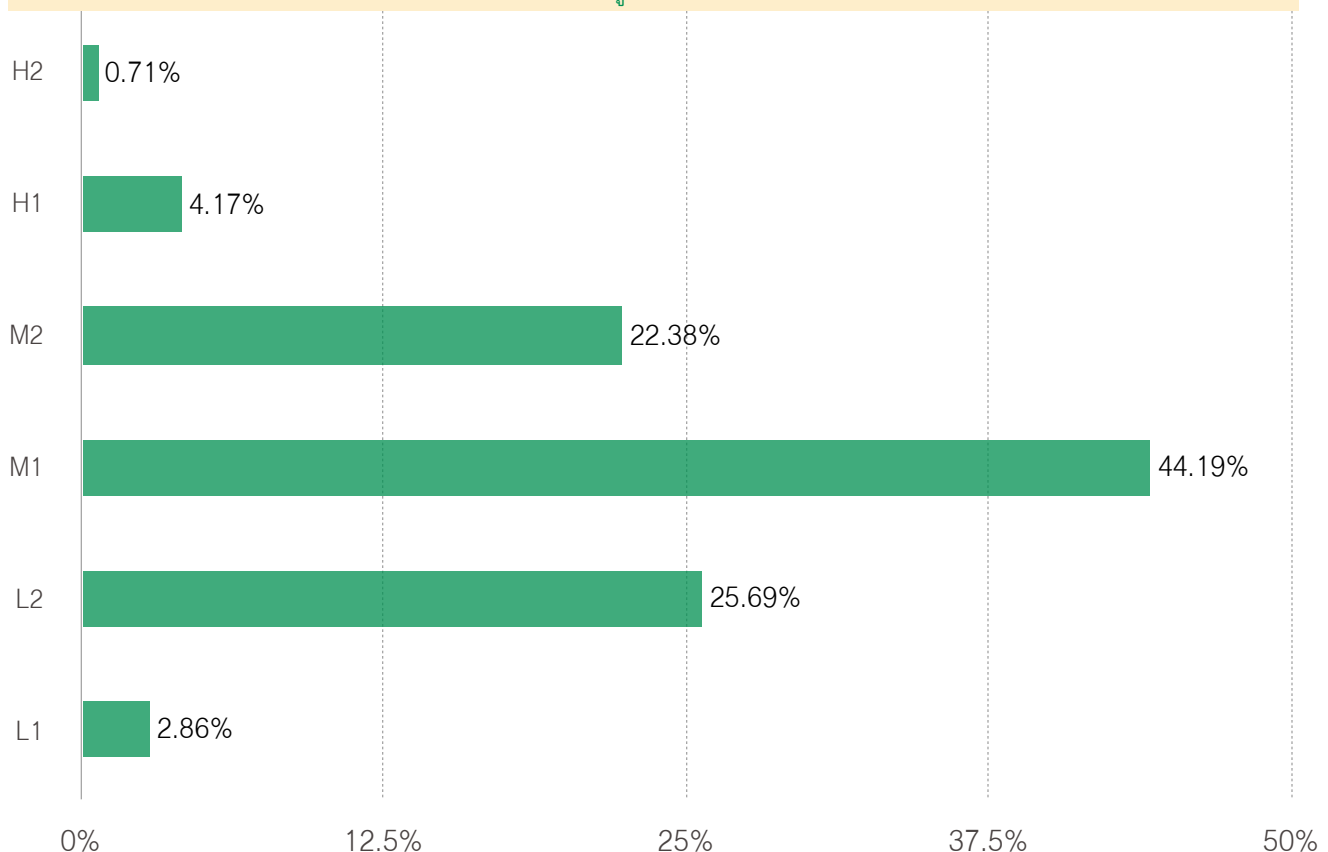
1) ระดับความรู้ทางการเงินต่ำที่สุด (L1) หมายถึง บุคคลที่มีปัญหาทางการเงิน ไม่มีการออม ไม่มีการวางแผนทางการเงิน มีการกู้จากแหล่งเงินทุนที่ไม่ใช่สถาบันการเงินมากกว่าร้อยละ 50 ของหนี้สินทั้งหมด ไม่มีการติดตามข่าวสารทางการเงิน และไม่สนใจที่จะแก้ปัญหาทางการเงินของตนเอง	2) ระดับความรู้ทางการเงินต่ำ (L2) หมายถึง บุคคลที่มีปัญหาทางการเงิน ไม่มีการออม ไม่มีการวางแผนทางการเงิน มีการกู้จากแหล่งเงินทุน ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินร้อยละ 20-50 ของหนี้สินทั้งหมด ไม่มีการติดตามข่าวสารทางการเงิน แต่สนใจที่จะแก้ปัญหาทางการเงินของตนเอง	3) ระดับความรู้ทางการเงินปานกลางค่อนข้างต่ำ (M1) หมายถึงบุคคลที่ไม่มีปัญหาทางการเงิน (เคยมี) เริ่มมีการออม การวางแผนทางการเงิน มีการกู้จากแหล่งเงินทุนที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน น้อยกว่าร้อยละ 20 ของหนี้สินทั้งหมด มีการติดตามข่าวสาร และการลงทุนเบื้องต้น เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงิน มีความสามารถในการบริหารจัดการได้พอใช้
---	---	--

4) ระดับความรู้ทางการเงินปานกลางค่อนข้างสูง (M2) หมายถึง บุคคลที่ไม่มีปัญหาทางการเงิน (เคยมี) มีการออม มีการวางแผนทางการเงิน มีการกู้จากแหล่งเงินทุนที่ไม่ใช่สถาบันการเงินน้อยกว่าร้อยละ 20 ของหนี้สินทั้งหมด มีการติดตามข่าวสารทางการเงิน และมีการลงทุนเบื้องต้น เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินความสามารถในการบริหารจัดการได้ค่อนข้างดี	5) ระดับความรู้ทางการเงินสูง (H1) หมายถึง บุคคลที่ไม่มีปัญหาทางการเงิน มีการออมสูง มีการวางแผนทางการเงิน ไม่มีการกู้จากแหล่งเงินทุนที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน มีการติดตามข่าวสารทางการเงิน มีการลงทุนและมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงก่อนการลงทุน เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินจะได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย	6) ระดับความรู้ทางการเงินสูงที่สุด (H2) หมายถึง บุคคลที่ไม่มีปัญหาทางการเงิน มีการออมสูง มีการวางแผนทางการเงิน ไม่มีการกู้จากแหล่งเงินทุนที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน มีการติดตามข่าวสารทางการเงิน มีการลงทุนและมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงก่อนการลงทุนทุกครั้ง เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินจะไม่ได้รับผลกระทบ
---	--	--

สรุปผลการสำรวจ

จากการสำรวจความรู้ทางการเงินของคนไทยทั่วประเทศ ในปี 2556 ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6,000 คน พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีระดับความรู้ทางการเงินในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (M1) และระดับต่ำ (L2) รวมกันเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 69.9 แต่มีระดับความรู้ในระดับสูง (H1) และระดับสูงที่สุด (H2) เพียงร้อยละ 4.9 แสดงได้ดังแผนภาพที่ 2 สะท้อนให้เห็นว่า ระดับความรู้ทางการเงินภาคประชาชนยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำอยู่ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และเมื่อพิจารณาระดับความรู้ทางการเงินของคนไทยในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย พบว่ากลุ่มนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา กลุ่มครอบครัว กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มภาคเอกชนอาชีพอิสระอื่น ๆ (ผู้มีรายได้น้อย) มีระดับความรู้ทางการเงินโน้มไปทางค่อนข้างต่ำมากกว่ากลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ดังนั้น กลุ่มดังกล่าวจึงจัดเป็นกลุ่มเสี่ยงในเรื่องของความรู้ทางการเงินที่ควรให้ความสำคัญในลำดับต้น ๆ

แผนภาพที่ 2 : ระดับความรู้ทางการเงินของคนไทยทั่วประเทศ



การดำเนินการต่อไป

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการให้ความรู้ทางการเงินของคนไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในปี 2557-2558 จึงได้มีการดำเนินโครงการให้ความรู้และสร้างวินัยทางการเงินของคนไทย โดยมีการดำเนินงานสำคัญ เช่น 1) สำรวจข้อมูลและระดับความรู้ทางการเงินสำหรับ 3 กลุ่มเสี่ยงเป้าหมายเพิ่มขึ้น ได้แก่ กลุ่มอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา กลุ่มเอกชน มินายจ้าง (ผู้มีรายได้น้อย) และกลุ่มอาชีพอิสระอื่น ๆ (ผู้มีรายได้น้อย) 2) พัฒนามาตรฐานความรู้ทางการเงินสำหรับคนไทยในระดับพื้นฐาน ปานกลาง และสูง รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรความรู้ทางการเงินพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายและ 3) การจัดฝึกอบรม จัดทำเอกสารและคู่มือ รวมทั้งสื่อด้านการให้ความรู้ทางการเงิน ■